

Wstęp

Współczesne stosunki międzynarodowe odzwierciedlają całokształt relacji między ich uczestnikami państwowymi i pozapaństwowymi w płaszczyźnie politycznej, gospodarczej i społecznej. W toku złożonego procesu interakcji między poszczególnymi uczestnikami stosunków międzynarodowych dochodzi do kształtowania wielu struktur, doprowadzając do określonych tendencji rozwoju w formie współpracy lub rywalizacji, bądź też napięć i konfliktów w skali lokalnej, regionalnej i globalnej. Tendencje powyższe uległy przyspieszeniu w XXI wieku z powodu dynamicznego procesu globalizacji, obejmującego całą kulę ziemską oraz wpływającego na kształtowanie się nowego układu sił na arenie międzynarodowej. Dlatego też zrozumienie genezy, struktury, funkcji i głównych procesów politycznych współczesnego świata jest dużym wyzwaniem teoretycznym mającym również ważne znaczenie praktyczne.

Zespół autorów związanych z Katedrą Stosunków Międzynarodowych Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego (KAAFM) podjął przede wszystkim naukową analizę współczesnych stosunków międzynarodowych w trzech częściach:

- ***Wprowadzenie do stosunków międzynarodowych (część I)***

Ma charakter wprowadzający, ponieważ omawia podstawowe pojęcia i kategorie oraz teorie i metody badawcze dyscypliny naukowej o stosunkach międzynarodowych. Ponadto wyjaśnia wyczerpująco zarówno czynniki kształtujące stosunki międzynarodowe i definiuje ich zróżnicowanych uczestników, jak też charakteryzuje zasady i formy współpracy międzynarodowej. Na koniec przedstawiono pojęcie oraz elementy składowe systemu międzynarodowego oraz jego teoretyczne i praktyczne aspekty funkcjonowania i ewolucji.

- ***Historia stosunków międzynarodowych 1919–1991 (część II)***

Ta część przedstawia genezę i ewolucję systemu dwubiegowego, w tym różne tendencje i sprzeczności rozwoju politycznego świata i Europy, począwszy od postanowień Kongresu Wersalskiego (1919) do przezwyciężenia konfliktu Wschód–Zachód i upadku bloku wschodniego oraz rozpadu ZSRR (1991). W ujęciu syntetycznym i chronologicznym omówiono zarówno ewolucję okresu mię-

dzywojennego 1919–1939, jak też dyplomatyczny przebieg II wojny światowej oraz jej polityczno-prawne następstwa (1939–1945). Dużo miejsca poświęcono kształtowaniu się systemu dwubiegunowego i jego elementów składowych oraz ewolucję systemu w różnych fazach zimnej wojny (1945–1989), czy procesowi dekolonizacji i ruchowi krajów niezaangażowanych oraz ukazaniu przesłanek i następstw wybranych konfliktów postkolonialnych oraz dysproporcji Północ–Południe. Część II zamyka ocena i zestawienie przesłanek i następstw dla Europy przewycięzenia konfliktu Wschód–Zachód na przełomie lat 80. i 90. XX wieku.

• ***Międzynarodowe stosunki polityczne w XXI wieku (część III)***

W części trzeciej skoncentrowano się na ukazaniu ważniejszych mechanizmów funkcjonowania międzynarodowych stosunków politycznych w XXI wieku. W ośmiu rozdziałach przedstawiono kolejno: pojęcie oraz istotę nowego ładu międzynarodowego w dobie globalizacji, poszukiwanie nowej roli międzynarodowej USA jako mocarstwa globalnego, transformację NATO i współpracy transatlantyckiej, polityczne wyzwania integracji europejskiej, ewolucję współpracy i rozwoju Europy Środkowej i Południowo-Wschodniej, roli Rosji i obszaru postradzieckiego, nowej roli międzynarodowej Chin oraz omówiono temat – rola Polski w stosunkach międzynarodowych. Autorzy z uwagi na dynamikę zmian celowo nie obejmują systematyczną analizą wydarzeń związanych z eskalacją kryzysu ukraińskiego.

Tom ***Międzynarodowe stosunki polityczne w XXI wieku*** kończy bibliografia cytowana dla całej edycji, stanowiąca cenną pomoc w dotarciu do źródeł oraz wybranych pozycji specjalistycznych, pozwalająca na pogłębienie i poszerzenie wiedzy na temat teorii oraz ewolucji współczesnych stosunków międzynarodowych.

Na zakończenie chciałbym serdecznie, jako redaktor naukowy, podziękować wszystkim autorom i redaktorom Oficyny Wydawniczej KAAFM oraz recenzentowi prof. zw. dr hab. Januszowi Sawczukowi, jak również tym, którzy okazali nam pomoc i zaangażowali się w przygotowanie niniejszej edycji.

Erhard Cziomer